

Juhtkiri

Tulevik jäi kärpimata

Viimased nädalad on möödunud kärpimis- uudiste tähe all. Valminud kokkuvõtteid toob jõustumisel kärpeid paljudes eluvaldkondades ja puudutab kõiki inimesi. Võib ka öelda, et alles nüüd hakkame mõistma, kui hea on elu Eestis viimastel aastatel olnud. Riigikassasse tuli raha piltlikult väljendudes uksest ja aknast, palgad ja pensionid (aga ka hinnad) kasvavad hoogsalt, ettevõtjatel polnud ülearu põhjust uute turgude vallutamise nimel pingutada või kvaliteedile ja tootearendusele tähelepanu pöörata, sest kaubaks läks kõik.

Praegu küsitakse, miks oleme selles seisus ja mida tehti valesti. Kas poleks kärpeid saanud teha juba varem? Kas olime plaanide tegemisel liiga uljad? Tõsised küsimused, mis vajavad vastamist. Eestit kui väikest avatud majandusega riiki tõsiselt puudutava üleilmse kriisi põhjused on Ameerika Ühendriikides. Need said alguse vastutustundetud laenamist lubanud panganduse põrumisest. Olukord, kus laenu said enam-vähem kõik, kes küsida viitsisid, ei saanud kesta kuigi kaua.

Rahaturud ja maailma majandus on üleilmsest tihedamalt seotud kui eales varem. Majandusprognosid, mis eelarve koostamise aluseks, on kiiresti muutunud ja seda mitte üksnes Eestis,

.....
Lastega perede kindlustunne on ebakindlatel aegadel kõige olulisem.

vaid kogu maailmas. Eesti jaoks oli oluline 2009. aasta eelarve õigel ajal vastu võtta, et vältida ebaselgust ja määramatust. Riigi rahanduse ja tuleviku kavandamine ei ole aga asi, mis eelarvet kinnitava haamrilöögi järel pooleks aastaks peatub. Majanduses toimuvat tuleb pidevalt jälgida ja selle järgi otsuseid teha. Kiirestivalminud säästueelarve näitab, et Eestis suudetakse muutunud oludele kiiresti reageerida. Vaidlused eelarvekärbete üle olid küll tulised, aga süüdistusi või inetusi öeldi vastastikku vähem, kui Eesti poliitika enamasti tavaks. See on väga julgustav märk.

Võime olla rahul, et peretoetuste maksimise põhimõtteid ja vanemapalka kärped ei puuduta. Lastega perede kindlustunne on ebakindlatel aegadel kõige olulisem. Ka pensionitõus tuleb, tõsi, veidi väiksem kui algselt kavandatud. Kokkuvõttes avalikus sektoris on kindlasti nii vajalik kui ka võimalik. Lisaks on olemas kava, mida edasi teha, kuidas majandus ümber korraldada, kriisist väljuda. Selle elluviimisel saavad kaasa lüüa kõik.

Kuusalu spordikompleksi võimla.

Ehitusinsenerist võrkpallitreener projekteerib spordihooneid

Valgamaal Tõrvas võrkpallitreenerina tegutseva Tiiu Loormani juhtimisel on valminud ka rida hooneid.

Viimane objekt, mis eelmise aasta lõpul valmishitatusena käiku anti, oli Kuusalu Kesk- kooli spordihoone, milles paiknevad 30x36 m võimla ja nelja 25 m rajaga ujula. Lisaks sellele jõu- ja aeroobika- kasaal. „Tegemist on uusehitusega. Kuna võimla oli vaja kooliga ühendada galeriiga teise korruse tasandil, siis galeriisse projekteerisime 60 m jooksuraja,“ räägib Loorman, kes on juhtinud umbes kümne võimla või spordihoone projekteerimist.

Tiiu omab 20aastast võrkpallitreeneri ja 40aastast mängija kogemust. Tänu aastatepikkusele kogemusele on Loorman suutnud tellijaid konsulteerida mitte ainult ehitusinseneri vaatevinklist, vaid ka võimla kasutaja seisukohast.

K & M Projektbüroos on Tiiu juhtimisel ehitusprojektide järgi valminud Võru Kohtumaja ja Tarvatu Gümnaasiumi Valge koolimaja rekonstrueerimised. „Praegu on meie suuremate projektide järgi rekonstrueerimisel Mustla Porsa lasteaed, Hummulu noortekeskus, Jõgeva lasteaed Rohutirts, Valga lasteaed Kaseke, Oskar Lutsu Palamuse Gümnaasium, Kuusalu Kesk- ja ventilatsioonisüsteemid ning uusehitusena

ERAKOGU

ehitamisel Halliste Põhikooli võimla,“ loetleb Loorman, kes omab lisaks ehitusinseneri kõrgharidusele ka võrkpallitreeneri kutsevalifikatsiooni.

2008. aastal koostatud projektidest oli Tiiu arvates kõige huvitavam Valga linnavalitsuse ja Tartu Ülikooliga koostöös valminud Valga lasteaia Kaseke projekt passiivmaja standardi järgi. „See tähendab, et hoone energiakulu kütteks on umbes 10 korda väiksem kui enamusel hoonetel, mida me ka enam-vähem soojadeks oleme harjunud pidama,“ räägib Tiiu Loorman vaheldusrikkast ametist.

ETI

☞ Tiiu Loorman

Põltsamaal avati valgustatud terviserada

Jaauari lõpus avati Põltsamaa linna ja valla piiril Kuningamäel 1,2-kilomeetrine valgustatud terviserada.

Mõte korralikust treening- rajast sündis juba 1995. aastal, kui kohalik jooksumees Kuno Hämarik ideega päevalvalgele tuli. Täna ongi võsastunud alale valgustatud terviserada valminud. Avamisel osalenud Eesti Olümpiakomitee president Mart Siimann kiitis oma tervituskõnes kohalike eestvedajaid ning rõhutas, et Kuningamäe terviserada on üks väheseid spordiobjekte, mida olümpiakomitee pidas oma toetuse vääriks. „Täna kõiki neid toredaid ja aktiivseid inimesi, tänu kelle energiale, nutikusele ja võib-olla ka kavalusele said terviserajad val-

Kuningamäe valgustatud terviserada

ERAKOGU

mis ja valgustatud,“ lausus Siimann avamisel peetud sõnavõtus.

Kuningamäe terviseradadid arendava ja hooldava sihtasutuse Põltsamaa Sport juhataja Margus Metsma ütles, et valgustus on olemas suuresti tänu sihtasutuse nõukogu esimehele Vitali Goroškole. „Vitali oli suuresti süüdi selles, et möödunud sügisel said ühe laua taga kokku Eesti Olümpiakomitee, sihtasutus Eesti Terviserajad ning Põltsamaa linna ja valla esindajad,“ sõnab Metsma ja lisab lõpetuseks: „Põltsamaa piirkonna spordielu areneb ikka vaid koostöös ja siis ei ole ükski unistus liiga suur. Meil on Kuningamäel korralik kardirada, nüüd on valgustatud terviserada, mida arendame edasi. Vaikselt kerkib ka mäenõlv, millel loodame lähiaastatel avada Kuningamäe laskumismäe.“

Terje Trei

Ojuland: Eesti IT-ettevõtted suudavad eksportida

Eesti infotehnoloogiaettevõtjate ning -visionääride ja Riigikogu liikmete ühisel ümarlaul arutati jaanuaris võimalusi, kuidas Eesti saaks IT-eksporti valdkonnas areneda.

Intensiivses diskussioonis ettevõtjate ja Riigikogu liikmete vahel tõdeti, et riiklikul tellimisel valmivad IT-alased tooted tuleb luua innovaatilised ja kompaktsed – sellised, mida on võimalik edasi müüa. Ideedest peavad saama reaalselt müüvad tooted.

Häid näiteid piisavalt

Üks ümarlause korraldajatest, Riigikogu aseesimees Kristiina Ojuland märkis, et elukeskkond ümberringi muutub väga kiiresti. „Vaadatamata majanduslangusele on aasta 2009 kuulutatud innovatsiooniaastaks. See on väga positiivne. See on märk, et riigi tasandil pööratakse rohkem tähelepanu prioriteetsetele valdkondadele. Selle nimel, et kindlustada parem tulevik ja et sünniks uued, värsked ja edasiviivad ideed. Reformierakond mõtleb jätkuvalt, kuidas hoida ettevõtluskeskkonda elavana ning millised valdkonnad vajavad teatud ajahetkel suuremat tähelepanu,“ rääkis Ojuland.

Riigikogu aseesimees kinnitas, et maailmas ringi käies veendub ta üha ja üha: meie IT-sektor on üks ekspordivõimelisemaid. „Tõtt-öelda ei saa aru sellest Eesti Nokia otsimisest. Miks me ei räägi laias maailmas sellest, et Eestis leiutati Skype? Või sellest, mis on X-tee ja kui mugavaks teeb see igapäevaelu ka tavakodaniku jaoks?“

„Eesti on IT-valdkonnas eeskujuks paljudele riikidele, kelles äratame oma lugudega e-teenuste efektiivsusest

Linnar Viik esines ettevõtjate ja poliitikute ühisarutelul ettekandega IT-ettevõtluse tulevikust.

suurt huvi.“ Nii meenutas Ojuland möödunud aasta oktoobris kohtumist Aserbaidžani president Ilham Alijevi ning Aserbaidžani side- ja infotehno-

logia ministriga, mille raames oli Eesti IT-ettevõtjatel võimalus kõrgel riiklikul tasemel luua vajalikke otsekontaktide. „Täna on meie ülesandeks ära

kasutada kõik rahvusvahelised IT-alased foorumid, seminarid ja konverentsid, kus Eesti ettevõtjad saaksid oma toodangut tutvustada. Poliitikute ja diplomaatide ülesanne on siinkohal ülioluline – meie ettevõtjate huvisid välismaal kaitsta ja tutvustada.“

IT-riigi maine tiivustab

Fookuses on eelkõige riigi ja erasektori koostöö antud valdkonnas, sealhulgas ka ekspordi võimaluste otsimine. „Meile, eestlastele, on iseenesestmõistetav, et on olemas e-valimised, e-valitsus, võimalus ID-kaardi abil dokumente allkirjastada jne. Paljudes riikides ei osata taolisi lahendusi veel ettegi kujutada. Just selle vastu on maailmas suur huvi ja meil

peaks olema valmisolek aidata ettevõtjatel oma oskust laia maailma edasi müüa. See, muuseas, on suuresti ka Eesti maine küsimus,“ rääkis Kristiina Ojuland poliitikute ja infotehnoloogiaettevõtjate ümarlaul.

Ümarlaul osalenud leidsid, et ka Eesti arenguabi teistele riikidele võiks olla suure osas infotehnoloogiliste lahenduste näol. Siin on peidus reaalsed võimalused riikidevaheliseks kasulikuks koostööks. Ümarlaul osalesid teiste seas IT-visionäär Linnar Viik, Fujitsu Services nõukogu esimees Niilo Saard, NOW Innovations asutaja Kalju Rüütli, eGovernance Laboratory juhatuse liige Riho Oks ja EAS turundus- ja kommunikatsiooniuksuse direktor Erki Peegel.

Lühidalt

Vähi sõeluuringud aitavad hoida tervist

Eestis haigestub igal aastal ligikaudu 550 naist rinnavähki ja 140-150 naist emakakaelavähki.

Tervislikud eluviisid ja varane avastamine

Rahvusvahelised uuringud näitavad, et umbes 40% vähki haigestumistest on võimalik ennetada. Kolmandikku neist aitab ära hoida tervisesõbralik elustiil, samuti on oluline vähi varane avastamine. Täienenud diagnoosivõimalused ning ravimid aitavad praegu vähki hoopis tulemuslikumalt ravida kui veel mõned aastad tagasi.

Eestis rakendunud rinnavähi sõeluuringute tulemusi on juba näha. Kui kümne aasta eest leiti vaid 39% avastatud rinnavähi vormidest varajases staadiumis, siis nüüd sõeluuringu käigus leitakse ligi 75% rinnavähist varajases staadiumis. Emakakaelavähi sõeluuringu tõhususe kohta võib tuua näite Soomest, kus nii emakakaelavähi haigestumus kui suurem os viimaste aastakümnetega märkimisväärselt langenud (juhtumite arv ja suurem os alanevad alates 1960. aastate keskelt 85%).

Uuringut tuleb võtta tõsiselt

2007. aastal tuli Eestis rinnavähi uuringutele kirjaliku kutse saanud naistest aga kohale vaid 51%, emakakaelavähi uuringutele vaid 38%. Sotsiaalminister Maret Maripuu ar-

vamusel peaksid kõik naised, kes on saanud kutse, uuringutele osalema.

„Kui naisel avastatakse emakakaelavähi rinnavähk varakult, on selle ravi palju paremate tulemustega ning võimaldab päästa inimese elu,“ laus Maret Maripuu Teatajale.

Rinna- ja emakakaelavähi sõeluuringud on osa Eesti riiklikust vähiennetuse strateegiast, mida rahastatakse nii riigi kui Eesti Haigekassa eelarvest. Sel aastal oodatakse rinnavähi varajase avastamise uuringutele vähemalt 36 000 50-62-aastast naist. Emakakaelavähi sõeluuringutele on oodatud 16 000 30-59-aastast naist. Rinnavähi varajase avastamise uuringutele kutsutakse naisi iga kahe aasta järel, emakakaelavähi ennetavatele uuringutele iga viie aasta möödudes. Nimelise kutse saadab Haigekassa postiga.

Kairi Lutt

LUGEJAKIRI

Kuidas ma loobusin oma lapsetoetusest

Mul on kodus kasvamas alla aastane tütar ja saan vanemahüvitist. Nagu paljudel teistel kodus olevatel emadel, ei ole minulgi raha ülearu ning poes käies võrdlen hindasid, kuid mõistan, et minu jaoks ei ole see 300 krooni nii suure tähtsusega, kui see on mõnes teises peres. Hea meelega loovutan selle raha kellelegi, kes seda tõesti vajab. Kahtlesin veel siiski, et teinekord on ühekordne poes käik kaugelt üle selle summa – äkki on piinlik nii väikse raha pärast kogu tegutsemist ette võtta.

Otsustasin siiski uurida ja proovida. Endamisi otsustasin, et ilmselt maapiirkonnas oleks abi rohkem vaja ja võtsin ühendust vallaga, kust on pärit minu isa ja rääkisin oma mõttest ühele tuttavale volikogu liikmele. Minu ainus soov oli, et tegemist

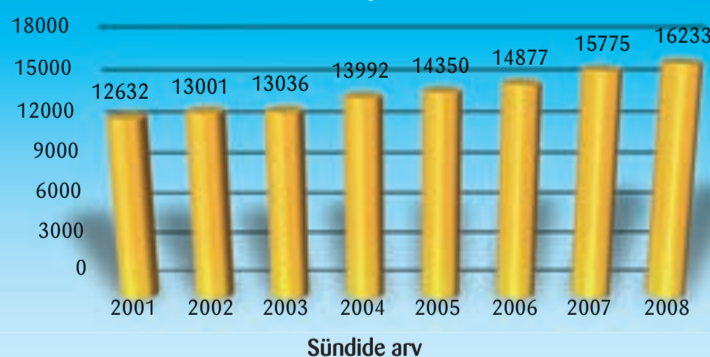
võiks olla perega, kus on palju lapsi ja/või väikesed lapsed. Tuttav arutas teemat sotsiaaltöötajaga ja üheskoos leidsid mulle sellise inimese, kes ehk väikest toetust vajaks. Edasi oli juba lihtne – tegin pangas püsikorralduse ja nii see käiku läkski. See kõik juhtus sügisel.

Miks ma seda tegin? Mind ei huvita ei avalik tänu ega ka kriitika minu teguviisi õigsuse osas. Mina loodan salamisi, et sel perel on väikse lisissetuleku üle hea meel ja ehk saab mõni väike inimene endale korraliku seljakoti või uisud või rahuliku meelega klassiga ekskursioonile minna.

Aasta möödudes loodan saada tagasisidet, kas mu väike panus läks asja ette.

Juta
(Tegu on pseudonüümiga, toimetusele on kirja autori nimi teada)

Vanemahüvitis ja sündide arv

Vanemahüvitise järgselt rohkem sündinud laste arv

